

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 17. 18. &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

Tu dicis. Et cum accusaretur à principibus Sacerdotum, & senioribus, nihil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: Non audis quanta aduersum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad vllum verbum, ita ut miraretur praeses vehementer.

QVÆSTIO I.

Cur Pilato nihil respondit?

§. 1. Accusatur à multis, & de varijs criminibus; sed non reddit illi rationem ad vllum verbum, v. habet Syrus. Idq; licet staret ante praesidem nempe in aulam interiorem admissus Ioan. 18. 29. Pilatus miratur vehementer. Nempe hominem innocentissimum, non coherentibus testimonijs falso accusatum. Deinde eloquentissimum, qui aduersarios haecenis insigni constantia retuderat, sese deserere, nec responsum dare ad ea, quae dilui, & confutari magis gloria poterant. Nam audita defensione absolue reum capiebat. ὁ δὲ αὐτὸν ἀπαλλάττειν ἀπολογούμενος, inquit Chrysost.

Silentium Christi patientiae, & mansuetudinis erat documentum: ne solliciti simus, si ad regum tribunalia per calumnias tracti damnemur. Indigna subiectio erat filio Dei, ut ad improbi hominis tribunal filiteretur, sed nos eo modo Deo reconciliari, ne ab illo iudice damnemur. Tacebat igitur: nam calumniae inanes, etiam nemine refutante, euanescebant. Tam bona causaverat, ut ne auditum quidem reum absolueret iudex pronuntiaret. Efficax igitur silentium erat, ut docet Athanas. de passione & cruce. Μη κηρύσσει ὁ Χρὶς τὸ στυγερὸν ἀδελφὸν ἡμεῖς οὐκ αὐτὸν ἐκείνῳ ὁ κατ' αὐτὸν φθόνος κηρύσσει, ὅτε αὐτὸν λυποῖ, οὐδὲνα λαθεῖν οὐτως ἡδυνήθη, καὶ πάλαι ὁ Χρὶς τὸ στυγερὸν μαρτύρησεν τὸ αἰσίων καὶ κατὰ τὸν δὲ τοῦδε οὐδὲν τὴν ἐπίβλησιν ἐξήγεν. Si iudicium Domini non fuisset, in cruce fuisset Iudaeorum inuidia. Postquam autem conlemnatus est, lateri neminem potuit. Pilatus quidem eius innocentiam, & puritatem, & insidias Iudaeorum testatur est.

Et Chrysost. in hunc locum, ὁ δὲ ὅτι ἐχον ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν καὶ τὸν στυγερὸν, ἀλλ' ἡ λέξις οὐ καὶ αὐτὸς, διὰ τὴν τῶν δικαιοματιῶν περὶ αὐτοῦ, καὶ στυγερὸν αὐτὸς μὲν λέγειας καὶ μαρτυρούμενος. Nihil enim habebant prorsus, quod etiam aduersus silentem uincerent: sed cum iustitiae illius etiam silentis redarguebatur, ita & tacendo dicacitatem atq; furorem illorum superabat.

§. 2. Nec dubito tamen quin excelsa & heroica fortitudine Christus silentio accusationes discusserit, quod indignum iudicari professis sycophantiam se opponere. τὸν ἐγκαλέσαντες, inquit Theophylactus, ὁ στυγερὸς. Accusatores contempsit. Ut olim Scipio cum accuseretur; Hodie, inquit, vici Hannibalem. & comitatus auditorio in capitolium ascendit, indignatus cum illis litigare, quos seruatur. Quanto magis rex noster mendacia contemnere debuit?

Causa etiam tacendi erat, iudicis & accusatorum prauitas. Ita etiam Theophylactus. ἄλλο μὲν ἔδωκεν αὐτῷ τὸ κεῖσθαι καὶ τὸ λέγειν περὶ αὐτοῦ. Aliud non respondit, vidit enim in excitatione iudicium non exerceri. Si multis & efficacibus se argumentis Dominus

Adami Cenzon in Euang. Tom. I.

purgasset, innocentiae suae dignitatem potius imminuisset; cum enim Pilatus tandem minis adactus in mortem traditurus esset innocentem, sacerdotum Principes, quasi victoriam potiti, etiam contra eius innocentiam triumphassent, quasi operose se defendens, nulla eloquentia causam suam probare iudici potuerit. Nunc silentem Iudex absoluit, quamuis re ipsa condemneret. Itaque Dominus etiam tacuit, satis dixit.

QVÆSTIO II.

Quomodo Rex fuerit?

§. 1. A Lia à Iudaeis obiecta crimina, tanquam friuola, & manifeste falsa, aure sua da Pilatus praeterit. Crimen affectati regni examinat, tum quia ingens & periculosum, praesertim Tiberij imperio erat: tum quia speciem habebat, sequentibus Christum turbis, & ante dies paucos effusa ad eum venientem tota urbe, & acclamante veluti regi.

Nec tamen in eo regni affectati vlla indicia reperiebat. Non clandestina consilia, non arma, non milites, non opes acervatae. Itaque nec hanc rem Pilatus urget, nec eum creditur, sed cum dicerent: si hunc dimittis, non es amicus Caesaris: metu calumniae damnauit innocentem.

§. 2. Christus sacerdos in aeternum spiritualem potestatem habuit, Matth. 28. Data est mihi omnis potestas. Sic Ioan. 21. Ephes. 4. 1. Cor. 12. 2. Cor. 13. & Luc. 22. & Ioan. 20.

Regnum igitur summum spirituale, maximumq; dominium in animas & corpora ex ea potestate habuit. Ego autem constitutus sum rex ab eo super montem sanctum eius. Psal. 2. Et posui a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terrae. Sic Illa. 9. Ezech. 21. & 34. Huic potestati fuit etiam diuina plenissima omnium rerum, & causarum temporalium potestas. Hinc mandata & leges ab eo latae, & à Pauli tribunal inter Christianos erectum. Verè itaq; rex Iudaeorum fuit, quamuis Dominatu regio vsus non fuerit, ne si Rempublicam attigisset, ambitionis, & tyrannidis suspicionem de se praerberet. Moses Deut. 18. regiam eius potestatem indicat, c. 18. & Luc. 1. Promittitur illi sedes Davidis patris eius, non tantum spiritalis, sed etiam temporalis. Neq; enim pars regni Davidici, sed plena & absolutissima iurisdicatio Christo collata est. Regnum igitur absolutum in orbem terrarum habet, & per reges, & ministros suos exercet. Negat tamen regnum suum esse de hoc mundo, hoc est, esse tale, quale est Regum huius mundi, ut alios Reges excludant, cum metu teneant, vi & armis propugnent, & propagent.

VERSVS 15. 16. 17. 18. &c.

Per diem autem solemnem consueverat praeses populo dimittere unum vinctum quem voluissent, habebat autem tunc vinctum insignem, qui dicebatur Barabbas. Congregatis ergo illis, dixit Pilatus: Quem vultis dimittam vobis: Barabbam, an Iesum qui dicitur Christus? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum.

QVÆSTIO I.

*Quomodo Christum cum Barabba comparatur
est, & illi posthabitus?*

Christum
postponunt
Barabba.

§.1. **D**Vobis modis Pilatus innocentem liberare nititur, consuetudine diei festi, quâ vinctum donare populo solebat, & comparatione cum Barabba, insigni & notissimo famoso homicidâ, non enim adeo amentes fore arbitrabatur, ut eum, qui tot infirmos sanarat, etiam mortuos excitaret, postponerent seditioni, & homicidâ. Ne vero causari posset, quispiam sibi Barabbam ignotum fuisse, idcirco iniquitatem eorû manifestè exponit; nempe fuisse *seditionem, notum*. Notum igitur bonum reiecerunt, notum malum scientes volentes adoptarunt. Itaque cum die festo liberari etiam nocentes solerent, improbi solentate abutuntur ad damnationem innocentis. Atque hoc est quod in illis præcipuè reprehendit Augustinus. Atque hoc ipsum est, quod toties in clamât, *crucifigatur*, hoc enim Barabbæ supplicium debebatur. Tantum inuidia potuit. Tertio l. Apolog. præclare exponit.

Mysterium tamen illi inscij, quod ante secula Deus statuerat, impleverunt. Nam pro peccatoribus, mortem meritis, in carcere positus, innocens ille & liber mortem subiit, & figitur, ad hoc enim venerat.

§.2. Consuetudinem diei festi Caluinus accusat. [Porro quod in die festo quempiam vnum ex vinctis præses in populi gratiam dimittere solebat, exemplum fuit stultit & perperam inductum, non sine a-perta cultus Dei contumelia. Nihil enim minus consentaneum est, quam dies festos scelerum impunitate ornari. Nam idcirco Magistratus ornauit Deus gladio, ut crimina quæ tolerari sine publica perniciet nequeant, seuerè vindicent. Vnde apparet legum & poenarum violatione minimè coli velle. Sed hoc scilicet proficiunt homines, quum à seipsis temerè rationes colendi Dei excogitant (cum nihil tantum sit nisi ex præscripto verbi eius) ut honoris prætextu ipsum sæpè afficiant contumelia. Quare hæc nobis tenenda est sobrietas, ne quid Deo offeramus nisi quod postulat. Adde enim profanis muneribus non delectatur, ut iram eius magis pronocent.]

Respondeo. Augustinum non reprehendere, quod per festa liberae ent nocentem, sed quod occiderent innocentem. Duobus vero argumentis Caluinus vitur: Primum est, quod mandatum eâ de re non haberent. Alterum quod dies festos scelerum impunitate ornari non oporteat. Bullingerus etiam consuetudinem impiam censet, quod sine misericordiâ Deus iusserit plectere facinorosos. Nihil tamen horum conuincit morem prorsus damnabilem fuisse.

Consuetu-
do dimit-
tendi die-
sto defendi-
tur.

Quamuis mandatum non habuerunt, potuerunt tamen gratiam facere peccatoribus: neque enim verum est; *impium esse quicquid sine Dei mandato peragitur*. Nec impunitate scelerum dies festus ornatur, cum ex multis facinorosis vnus in anno semel precibus populi liberatur: sed extra ordinem clementia exhibetur. Quod vero arbitrantur facinorosos necessario plectendos rectè sentiunt. Non impedit tamen, quin magnas ob causas aliquando possit magistratus ignoscere, alioqui clementia locum non haberet: quæ de meritâ poenâ, aut partem, aut totum remittit. Dauid Ammoni condonauit incestum, Absoloni fratricidium. Nec Dauidem cum facinora perpetrasset Deus iussit occidi. Iephthæ etiam ducem populi constituit. Semet etiam maledico, & Ioabo Dauid ignouit. Nec testamento eius occisi sunt, nisi eum noui sceleris cõuicti fuerunt. Qui vero eundem semper legum tenorem seruat, clementiæ locum nullum relinquit. Hæc enim est, quæ mitiores poenas, quam rigor iuris im-

ignoscere
sceleri pot-
est magi-
stratus.

ponit, cum iudicio exigit, vel etiam omnino poenâ remittit. Nectamen clementia iustitiam opprimit. Nam lex communis poenam exigit, & iustitia, non vetat tamen ob certas causas miseri, ignoscere, mitigare. Nullius legis illa est in exigendis poenis atrocitas, ut excludat humanitatem. *Misericordia tan en iudicio exercenda est in publicum clementia, ne si a se iudicio & ratione sceleratis impunitas ostentetur, iniuriis obnoxii reddatur infirmiores, audacia facinorosorum alatur, atq; ea causa & sp. detrimentum patiat. Tam enim nocet, qui malo infanabili parit, quam qui integrâ abscondit.* Non igitur regem indum imitatur princeps sapiens, cuius regnum iudicio & lenitudine latronibus refertum narratur. Theodorus reum Indicarum sic exponit, T. 3. lib. 2. cap. 27. *Bi nagenis rex aquo in maleficos. n. or est, eosq; castigare vetat.* Hinc nira passim toto regno, & effrenis licentia, etiam in regiam maiestatem insoleuit. Miserrat nuper Magnus Mogor ad eum Legatos, simul & equos aliquot præstantissimos, aliq; pretiosas nânera; hæc cum à quopiam subd. torum, cum equorum noli. s. s. mo clam per viam essent sublatâ, nulla ipse in facinus noli. m. poenâ animaduertit, equum dumtaxat reddi iussim legato dedit.

Supremo ergo magistratui fas est, ratione delicti, personæ, temporis, poenam remittere. Quæ nulla vquam vilius gentis barbaries negauit. Coguntur tamen id negare omnes Calviniani, qui Deum suâ libertate priuant, docentque illum necessario peccata punire, sicut necessario odit, ideo nec magistratui clementiam permittunt.

VERSUS 19.

Sedente autem illo pro tribunali, misit ad eum uxor eius, dicens: Nihil tibi est iusto illi, Multa enim passa sum hodie, per visum propter eum.

QVÆSTIO I.

Vnde somnium uxoris Pilati?

§.1. **P**ilato sedente pro tribunali uxor nunciat, ne illi quicquam negotij sit cum iusto illo, quod multa per visum passa sit propter illum. Somnium feminae fuit, nec de illis tamen, de quibus dicitur, *Anus quæ vult somniat*. Per visum, inquit, *u. a. s. p. s. m. n. u. m.* Syrus *בדלר* in somno meo. Somnium igitur tale fuit, ut non naturale videretur tantum, sed præter naturam aliquid significaret. Hebraei vocant *חלום* Chalom, cum visum dormienti obijciunt. Triplicia somnia Greg. 18. Mor. & 1. 4. Dialog. c. 48. constituit. Diuina, naturalia, dæmoniaca. Naturalia sunt, velâ præcedente cogitatione intentâ & crebrâ, inherent enim animo species, & facili motu recurrit mentis agitatio per quietem, quæ interdum fuerat, ut Greg. Nyss. de hominis opificio docet; quemadmodum si des cessante pulsu digitorum adhuc crispantur, acresonant. ita Attius:

Res quæ in vitâ vrsup. n. t. homines, cogitant, curant, vident, Quas, agunt, vigiles, agitantq; ea si cui in somno acci- Minus mirum est. (dant.)

Ex eâ causâ potuit esse somnium uxoris Pilati. Nam Scipio petros esse milites, & iam profectos ad Dominum somni capendum cognoscere potuit. Imo non est dubitandum, quin ad Pilatum noctu relatum fuerit, iam co. n. s. prum esse, cohorte ad prætorium redeunte. Mulier igitur illâ ignorare non potuit, cum videamus illam etiam